

Rekabet İstihbaratının Firma Performansına Etkisinde Entelektüel Sermayenin Aracılık Rolü

The Mediating Role of Intellectual Capital in the Effect of Competitive Intelligence on Firm Performance

Mustafa Altıntaş^{a*} Yusuf Akkoca^b Fatih Ferhat Çetinkaya^c

^a Dr. Öğr. Üyesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Böl., Kırşehir/Türkiye, mustafaltintas40@gmail.com, ORCID: 0000-0002-9846-5513

^b Dr. Öğr. Üyesi, Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Kırşehir/Türkiye, yakkoca38@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8772-6896

^c Doç. Dr., Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Kırşehir/Türkiye, ffcetinkaya40@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2263-0479

MAKALE BİLGİSİ

ÖZ

Makale Türü

Araştırma Makalesi

Anahtar Kelimeler

Firma Performansı
Entelektüel Sermaye
Rekabet İstihbaratı

Geliş Tarihi : 16 Şubat 2025

Kabul Tarihi: 01 Nisan 2025

Günümüzde baş döndüren bir hızla gelişen iş dünyasında örgütlerin varlıklarını devam ettirebilmeleri ve rekabet avantajı yakalayabilmelerinin birçok yolu olduğu gibi diğer örgütlerin stratejilerinden haberdar olmaları önemli bir avantaj kaynağıdır. Örgütlerin rakipleri karşısında fark yaratabilmelerinin bir yolu olan rekabet istihbaratı stratejik yönetimin bir parçası olup örgüte fayda sağlamaktadır. Bu çalışmanın amacı rekabet istihbaratının firma performansına etkisinde entelektüel sermayenin aracılık rolünün belirlenmesidir. Bu amaçla Kırşehir’de faaliyet gösteren KOBİ’lerde çalışanlardan 409 kişiye kolayca örnekleme yoluyla ulaşılmış ve anket tekniği kullanılarak veri toplanmıştır. Verilerin analizinde kısmi en küçük kareler yapısal eşitlik modellemesi (PLS-SEM) kullanılmıştır. Çalışmanın bulgularına göre rekabet istihbaratının firma performansına etkisinde entelektüel sermayenin kısmi aracılık rolünün olduğu belirlenmiştir. Bunun yanı sıra rekabet istihbaratının entelektüel sermaye üzerinde ve entelektüel sermayenin firma performansı üzerinde anlamlı etkisinin olduğu görülmüştür. Araştırmadan elde edilen sonuçların hem alan yazın hem de örgütler için katkı niteliğinde olduğu ve bunun yanı sıra araştırmanın bazı kısıtlamalar nedeniyle genellenebilir bir yapıda olmadığı söylenebilir.

ARTICLE INFO

ABSTRACT

Article Type

Research Article

Keywords

Firm Performance
Intellectual Capital
Competitive Intelligence

Received: Feb, 16, 2025

Accepted: Apr, 01, 2025

In today’s rapidly evolving business world, organizations have multiple ways to sustain their existence and gain a competitive advantage. One significant source of advantage is being aware of the strategies employed by other organizations. Competitive intelligence, which serves as a means for organizations to differentiate themselves from their competitors, is an integral part of strategic management and provides substantial benefits to organizations. This study aims to determine the mediating role of intellectual capital in the effect of competitive intelligence on firm performance. To achieve this objective, data were collected through a survey from 409 employees working in SMEs operating in Kırşehir using a convenience sampling method. Partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM) was employed for data analysis. The findings of the study indicate that intellectual capital plays a partial mediating role in the relationship between competitive intelligence and firm performance. Furthermore, competitive intelligence has a significant effect on intellectual capital, and intellectual capital has a significant effect on firm performance. The results obtained from the study contribute to both the literature and organizations. However, it should be noted that the study’s findings are not generalizable due to certain limitations.

Extended Abstract

Aim: In today’s business world, gaining a competitive advantage is a critical factor for the sustainable success of enterprises. Decision-making processes based on information help organizations enhance their competitive power and gain an advantage in the market. In this context,

* Sorumlu Yazar / Corresponding Author

Atıf/Cite as: Altıntaş, M., Akkoca, Y. ve Çetinkaya, F. F. (2025). Rekabet İstihbaratının Firma Performansına Etkisinde Entelektüel Sermayenin Aracılık Rolü. *Uluslararası Ekonomi, İşletme ve Politika Dergisi*, 9(1), 379-396. <https://doi.org/10.29216/ueip.1640887>

Bu makale, Creative Commons Atıf (CC BY) lisansının hüküm ve koşulları altında dağıtılan açık erişimli bir makaledir. / This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license.

competitive intelligence is a crucial element that enables organizations to analyze their competitors, sectoral developments, and market dynamics, thereby strengthening their strategic decision-making capabilities.

However, the effect of competitive intelligence on business performance does not occur in isolation but rather through various internal factors. The main objective of this study is to examine the mediating role of intellectual capital in the relationship between competitive intelligence and firm performance. Specifically, the study investigates how competitive intelligence influences intellectual capital and how this, in turn, affects firm performance.

In this context, this study aims to examine the mediating role of intellectual capital in the effect of competitive intelligence on firm performance. Specifically, assessing the impact of competitive intelligence on the components of intellectual capital and uncovering how this interaction reflects on firm performance is of particular importance. While the literature includes various studies suggesting that competitive intelligence has a positive effect on business performance (Ngugi et al., 2012; Rauch & Santi, 2001), academic discussions on whether this effect occurs through intellectual capital remain ongoing.

Methods: Within this scope, data were collected from 409 employees working in small and medium-sized enterprises (SMEs) in Kırşehir, and the direct and indirect effects of competitive intelligence on firm performance were analyzed. Partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM) was used for data analysis. This study was conducted by collecting data through surveys from employees working in SMEs in Kırşehir. Convenience sampling was used for sample selection, and data were gathered from a total of 409 employees. The scales used in the research are as follows:

- Competitive Intelligence Scale (Muller et al., 2002; Turkish adaptation: Gündüz, 2017)
- Firm Performance Scale (Bontis, 1998)
- Intellectual Capital Scale (Subramaniam & Youndt, 2005; Turkish adaptation: Özdemir & Taşçı, 2017)

All scales were structured on a 5-point Likert scale. In the research model, competitive intelligence is the independent variable, firm performance is the dependent variable, and intellectual capital is the mediating variable.

Partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM) was used to analyze the data. The Bootstrap test, as suggested by Preacher and Hayes (2004, 2008), was applied to determine the mediation effect.

Findings: The research findings indicate the following:

- Competitive intelligence has a significant and positive effect on firm performance ($\beta = 0.760$, $p < 0.01$). This finding suggests that when businesses effectively implement competitive intelligence activities, they can enhance their performance.
- Competitive intelligence has a significant and positive effect on intellectual capital ($\beta = 0.829$, $p < 0.01$). Strengthening intellectual capital is linked to the effective utilization of competitive intelligence.
- Intellectual capital has a positive effect on firm performance ($\beta = 0.433$, $p < 0.01$). The development of information management, human capital, and structural capital positively contributes to firm performance.
- Intellectual capital plays a partial mediating role in the relationship between competitive intelligence and firm performance (VAF = 47%). This result indicates that, in addition to the direct effect of competitive intelligence on firm performance, intellectual capital also significantly influences this relationship.

These findings highlight the dynamic and multidimensional nature of the relationship between competitive intelligence, intellectual capital, and firm performance.

Conclusion: The findings of this study are largely consistent with previous research in the literature. Competitive intelligence enhances strategic decision-making mechanisms by strengthening the information management processes of businesses, thereby improving firm performance. Furthermore, intellectual capital is identified as a critical factor in firm success, providing a knowledge-based competitive advantage.

The main contributions of this study include:

- Presenting an empirical model that explains the relationship between competitive intelligence and intellectual capital.
- Highlighting the importance of investing in intellectual capital when developing competitive strategies.
- Offering recommendations for SMEs on performance management processes.

The hypotheses developed within the scope of the research were supported, confirming that competitive intelligence has a direct effect on firm performance, as well as an indirect effect through intellectual capital.

This study provides an explanation of the relationship between competitive intelligence and firm performance and reveals the mediating role of intellectual capital in this process. Competitive intelligence supports information-based decision-making processes, helping organizations achieve a competitive advantage, while intellectual capital plays a crucial role in this dynamic.

In conclusion, organizations should strategically manage competitive intelligence and intellectual capital to ensure sustainable competitive advantage. Suggestions that can be given for the research are presented below:

- Businesses should strengthen their competitive intelligence systems and establish systematic competitor analysis processes.
- Investments in intellectual capital should be increased, with a particular focus on training programs to enhance employees' knowledge and skills.
- Information management systems should be improved to strengthen the relationship between competitive intelligence processes and firm performance.
- Future studies should examine the sectoral variations in the effects of competitive intelligence, investigating differences across industries.

1. Giriş

Rekabet istihbaratı, işletmelerin karar alma süreçlerinde etkin bilgi yönetimi sağlayarak pazar avantajı elde etmelerine yardımcı olmaktadır (Hall ve Bensoussan, 2007). Ancak, rekabet istihbaratının firma performansı üzerindeki etkisi tek başına değil, çoğu zaman farklı içsel ve dışsal faktörlerin aracılığı ile gerçekleşmektedir. Bu noktada, entelektüel sermaye kavramı kritik bir rol oynamakta olup, işletmelerin bilgi ve yetkinlik açısından kaynaklarını etkin kullanmasını sağlayarak rekabet avantajını sürdürmelerine olanak tanımaktadır (Bontis, 1998; Stewart, 1997). Entelektüel sermaye, örgütler tarafından rekabet avantajı sağlamak üzere bilgi, tecrübe gibi işletmenin bilançosunda görülmeyen maddi olmayan soyut varlıklardır (Stewart, 1997; Ross vd., 1998; Sveiby, 2001).

Bilgi tabanlı teori, örgütlerin rekabet avantajını sürdürülebilir kılmalarında bilginin kritik bir kaynak olduğunu savunur (Grant, 1996; Spender, 1996; Conner & Prahalad, 1996). Bu teoriye

göre, bilginin edinilmesi, kullanılması ve yönetilmesi, firmaların stratejik karar alma süreçlerini doğrudan etkiler (Kogut & Zander, 1992; Alavi & Leidner, 2001). Özellikle dinamik ve rekabetçi pazar koşullarında, bilginin etkin bir şekilde işlenmesi ve özgün bilginin yaratılması, firmaların performanslarını artırmada önemli bir faktör olarak öne çıkar (Nonaka & Takeuchi, 1995; Teece, Pisano & Shuen, 1997; Zack, 1999).

Geçmiş çalışmalar rekabet istihbaratının firma performansına olan doğrudan etkisini ortaya koymuş ve bu ilişkinin stratejik karar alma süreçlerindeki rolünü incelemiştir (Porter, 1980; Gilad, 2011; Jaworski & Wee, 1993; Wright et al., 2009). Ayrıca, entelektüel sermayenin firma performansı üzerindeki etkileri ve yenilikçi kapasiteye katkıları da birçok çalışmada ele alınmıştır (Bontis, 1998; Edvinsson & Malone, 1997; Stewart, 1997; Youndt et al., 2004). Ancak, rekabet istihbaratının firma performansı üzerindeki etkisinde entelektüel sermayenin aracılık rolüne dair çalışmalar sınırlıdır. Bu bağlamda, entelektüel sermayenin rekabet istihbaratı ile firma performansı arasındaki ilişkiye nasıl aracılık ettiğine dair literatürde bir boşluk bulunmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, rekabet istihbaratının firma performansı üzerindeki etkisini, entelektüel sermayenin aracılık rolünü incelemektir. Literatüre katkı olarak, bu araştırma rekabet istihbaratının yalnızca doğrudan etkilerini değil, entelektüel sermaye gibi soyut varlıklar aracılığıyla dolaylı etkilerini de ortaya koyarak bilgi tabanlı teoriyi genişletmeyi hedeflemektedir. Literatür incelendiğinde bu durumu destekler niteliktedir (Barney, 1991; Grant, 2002). Modelin özgünlüğü, entelektüel sermayenin farklı bileşenlerinin (beşeri, yapısal ve ilişkisel sermaye) rekabet istihbaratı ile firma performansı arasındaki rolünü bütüncül bir çerçevede ele almasıdır. Bu anlamda araştırma sorusu entelektüel sermaye rekabet istihbaratının firma performansını üzerindeki etkisine aracılık etmekte midir? şeklinde oluşturulmuştur.

KOBİ'lere yönelik pratik katkılar da sunacak olan bu çalışma, KOBİ'lerin, sınırlı kaynaklara sahip olmalarına rağmen rekabetçi pazarlarda ayakta kalmak için bilgiye dayalı kararlarının önemini göstermeye çalışmaktadır. KOBİ'lerin rekabet istihbaratını etkin kullanarak entelektüel sermayelerini nasıl güçlendirebileceklerini ve bu süreçte firma performanslarını nasıl artıracabileceklerini tartışılmaktadır. Literatür incelendiğinde bu durumu destekler niteliktedir (López-Nicolás & Meroño-Cerdán, 2011; Chen et al., 2004).

Sonuç olarak, bilgi tabanlı teori çerçevesinde, rekabet istihbaratının firma performansı üzerindeki etkisinin, entelektüel sermaye aracılığıyla güçlendiği söylenebilir. Rekabet istihbaratı sayesinde elde edilen stratejik bilgiler, entelektüel sermayeye entegre edildiğinde firmalar daha bilinçli kararlar alabilir, yenilikçi stratejiler geliştirebilir ve sonuç olarak performanslarını artıracaklardır. Bu çalışma, rekabet istihbaratının firma performansı üzerindeki etkisinde entelektüel sermayenin aracılık rolünü incelemeyi amaçlamaktadır. Özellikle, rekabet istihbaratının entelektüel sermaye üzerindeki etkisini değerlendirerek, bu etkinin firma performansına olan yansımalarını ortaya koymak önem arz etmektedir.

2. Teorik Arka Plan

2.1. Rekabet İstihbaratı

Rekabetçi istihbarat, bir firmanın rekabet avantajı sağlamak amacıyla rakipleri, sektör trendleri ve pazar koşulları hakkında bilgi toplama ve analiz etme sürecidir (Prescott ve Gibbons, 1993). Başka bir tanıma göre firmaların stratejik karar alma süreçlerini desteklemek için yasal ve etik yollarla rekabet ortamından bilgi toplanması, yorumlanması ve kullanılmasıdır (Fleisher ve Bensoussan, 2007). Ayrıca rekabetçi istihbarat, firmaların hem iç hem de dış çevrelerini gözlemleyerek fırsat ve tehditleri belirlemelerine yardımcı olan bir bilgi yönetim sürecidir (Kahaner, 1996). İşletmelerin elde ettikleri verileri stratejik kararlar alabilmelerine yarayacak hale getirmesi istihbarat olarak tanımlandığı gibi rekabet istihbaratı ise işletmenin çevresi, müşterileri, rakipleri

hakkında bilgi edinmesi, analiz etmesi olarak tanımlanmıştır (Bloommenthal, 2020). Rekabet istihbaratı, işletmenin rekabet üstünlüğünü artırabilmek için işletmenin iç kaynaklarını verimli ve etkili kullanmasını da sağlayan bir kavramdır (Daft, 1983).

Yılmaz ve Özgener'in (2021) rekabetçi istihbaratın işletmelerin rekabetçiliği üzerindeki etkisini ve bu ilişkide çalışan eğitiminin etkililiğinin aracılık rolünü incelemişlerdir. Araştırma, Nevşehir'de faaliyet gösteren konaklama işletmelerinde çalışan 651 personelden elde edilen verilerle gerçekleştirilmiştir. İki aşamalı yapısal eşitlik modeli analizi ve bootstrap yöntemi kullanılarak, rekabetçi istihbaratın ve çalışan eğitiminin etkililiğinin rekabetçilik üzerinde anlamlı ve pozitif etkileri olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, çalışan eğitiminin etkililiğinin, rekabetçi istihbarat ile rekabetçilik arasındaki ilişkide kısmi aracılık rolü oynadığı belirlenmiştir.

Her alanda kendisini gösteren rekabet kavramı, küreselleşmenin iyiden iyiye kendini hissettirdiği günümüzde büyük küçük hemen her işletmenin ayakta kalabilmesi ve varlığını devam ettirebilmesi rekabet kabiliyetine bağlı olduğu görülmektedir. İşletmenin ekonomik değere sahip mal ve hizmetlerini bulunduğu pazarda daha az sayıda işletmeler sunuyorsa işletme burada rekabet avantajına sahiptir denilebilir (Barney, 2002). İşletmenin bugünü ve geleceğini tasarlayabilmesi için bilgiye ihtiyaçları artmakta (Weiss, 2002), rekabet edebilmeleri için bulunduğu çevrenin rekabet unsurlarını bileceği ve istihbarat adı verilen bilgi akışına ihtiyaçları da gün geçtikçe artmaktadır (Köseoğlu ve Akdeve, 2013). Örgütlerin rekabet avantajı sağlayabilmeleri bilgi ve istihbaratı elinde bulunduran yöneticilere sahip olmalarına bağlıdır (Hall ve Bensoussan, 2007).

Rekabet istihbaratının tarihsel olarak gelişimine baktığımızda, 1960'lara kadar gidildiği, rekabetçi istihbaratın bilgi toplamanın ötesine gidemediği ve karar alma süreçlerinde de kullanılmadığı görülmektedir. Şirketlerde üst yönetimlerin ise dikkatini çekmemiştir. 1980'lerden itibaren rakip işletmeleri analiz etme, onların eksikliklerinden fayda sağlama ve elde edilen istihbaratı bilgileri kullanma ortaya çıkmıştır. 2000'li yıllardan itibaren de rekabetçi istihbarat artık karar alma süreçlerinde yoğun şekilde kullanılan, teknolojinin bütün imkanlarını bilgi elde etmede ve rakiplerine rekabet avantajı elde etmede bir araç olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Rekabet istihbaratı kapsamına göre üç bölümde incelenebilir. Rakip istihbaratı; rakip firmaların faaliyetlerine ve hamlelerine dönük istihbarat yapılmasıdır. Özellikle rakiplerin güçlü ve zayıf yönlerinin araştırıldığı bir istihbarat türüdür (Weiss, 2002; Wright vd., 2002). Pazar istihbaratı; İşletmenin içinde bulunduğu pazarı takip etmesi, fırsatları görmesi ve beklentileri değerlendirdiği bir istihbarat türüdür (Rauch ve Santi, 2001). Stratejik istihbarat; Şirketin gelecekte ortaya çıkabilecek fırsatları önceden görmesi, müşterilerin beklentilerini öngörebilmesi için yapmış olduğu istihbarata denilmektedir (Ngugi, Gakure, & Mugo, 2012).

2.2. Firma Performansı

Bilgi ve teknolojiye gelişmeler ve artan rekabet ortamından dolayı örgütlerin çevrenin taleplerini yerine getirmesi ve değişen şartlara uyum sağlaması, örgütün performansının ölçülmesini, değerlendirme yapmasını ve değerlendirmenin sonuçlarına göre adım atmasını gerekli kılmıştır. Performans ölçümü, örgütün hem rekabet avantajı sağlaması için eksikliklerini görmesini hem de örgüt yönetimine karar almalarında yön gösterici bir eylemdir (Öztek, 2005).

Firma performansı, bir işletmenin belirli bir dönemde stratejik hedeflerine ulaşma derecesini ifade eder ve finansal sonuçlar (kârlılık, gelir artışı), operasyonel verimlilik, pazar payı, müşteri memnuniyeti ve yenilikçilik gibi ölçütlerle değerlendirilir. (Venkatraman ve Ramanujam, 1986). Firma performansı, işletmenin rekabetçi avantaj elde etme ve sürdürme kapasitesini ölçen, finansal ve finansal olmayan göstergelerin bütünüdür. (Barney, 1991). Başka bir tanıma göre; bir işletmenin kaynaklarını etkin kullanarak piyasa hedeflerine ulaşma düzeyini gösteren bir başarı ölçütüdür. Bu hem içsel süreçlerin etkinliğini hem de dış çevreyle uyumunu kapsar. (Kaplan ve Norton, 1996). Neely ve arkadaşlarına göre firma performansı finansal göstergelerin yanı sıra müşteri tatmini, iç süreçlerin iyileştirilmesi ve öğrenme-gelişme yetkinlikleri gibi boyutları içeren çok yönlü bir

değerlendirme sistemidir. (Neely vd., 2002). Ayrıca işletmenin sürdürülebilir büyüme ve değer yaratma kapasitesini ölçen bir kavramdır ve genellikle kârlılık, verimlilik ve rekabet gücüyle ilişkilidir. (Richard vd., 2009).

Örgütlerin performanslarının tam olarak değerlendirilebilmesi için hem maddi hem de maddi olmayan varlıklarının ölçülmesi gerekmektedir (Coşkun, 2006). Bu varlıklar performans değerleri, karlılık gibi objektif olarak ölçülebilir değerler veya performans ve rakiplerin durumu hakkındaki kişisel düşüncelere dayanan subjektif olarak ölçülebilir değerlerdir (Macinati, 2008). Örgütün yöneticilerine kendi örgütleri ile rakip örgütleri kıyasladıklarında bazı performans parametrelerini göz önünde bulundurarak kendi örgütlerini ne kadar başarılı gördüklerini değerlendirmelerini isteyerek subjektif bir değerlendirme yapılabilmektedir (Do Rosa ve Vaz, 2006; Hoque, 2005).

Miller (1987) yaptığı bir araştırmada üst düzey yöneticilerin kendi örgütlerinin sektördeki diğer örgütlerle karlılıklarını değerlendirmeleri istenmiş aynı zamanda mali tablolardaki gelir ve giderleri incelenmiştir. Dolayısıyla bir örgütün performansı değerlendirileceği zaman bu hem objektif olarak hem de subjektif olarak yapılabilmektedir. Bazı durumlarda örgüt objektif değerlendirme yapma olanağı sağlayan karlılık, gelirler, satışlar vb. mali tabloları gizlilik dolayısıyla vermek istemediğinde örgütün performansını değerlendirmek için subjektif verilerin de kullanılabilmesi ifade edilmektedir (Dess ve Robinson, 1984).

2.3. Entelektüel Sermaye

Bilginin öneminin yadsınamayacağı günümüz dünyasında, örgütlerin varlıklarını devam ettirebilmelerinin en önemli şartlarından biri de bilgiye dayalı kaynaklarını verimli kullanmalarındır. Örgütlere büyük avantajlar sağlayan bu kaynaklardan biri de entelektüel sermayedir. Örgütler entelektüel sermayeyi verimli değerlendirdiklerinde hem karlılıkları artacak (Alserhan, 2017), hem de rekabet avantajı elde edeceklerdir (Astuti vd., 2019). Entelektüel sermaye örgüte rekabet avantajı sağlayan tüm bilgi türlerinin toplamı olarak tanımlanmaktadır (Stewart ve Kirsch, 1991; Edvinsson ve Malone, 1997; Chen, 2008; Edvinsson ve Sullivan, 1996). Örgütlerinin başarılı olmasını ve uzun dönemde varlıklarını sürdürmesini isteyen yöneticilerin örgütün gizli değerlerine odaklanmaları gerekmektedir (Marr, 2007).

Entelektüel sermaye; insan sermayesi, yapısal sermaye ve müşteri sermayesi olarak üç kategoride incelenmiştir (Stewart, 1997; Ghosh ve Wu, 2007; Bontis vd., 2000). Entelektüel sermayenin en önemli bileşeni olduğu kabul edilen insan sermayesi, çalışanların bilgi, beceri ve yeteneklerini kapsamaktadır (Roos ve Roos, 1997; Harris, 2018). İnsan sermayesi, müşterilerin taleplerini yerine getirmek için bireylerin sahip olması gereken becerileri ifade ederken; yapısal sermaye, piyasanın örgütten beklentilerini karşılamak için örgütün yeteneklerini ifade etmekte; müşteri sermayesi ise örgütün sahip olduğu müşterilerin örgüte sadakatini ve karlılıklarını ifade etmektedir (Sullivan, 1998).

Bireylerin tecrübeleri ve bilgileri insan sermayesini oluştururken bunlar da bireylerin çalıştıkları işletmelerde maddi bir değer olarak karşımıza çıkmaktadır (Edvinson, 2002). Rekabet avantajı sağlamak örgütlerin entelektüel sermayenin en önemli bileşenlerinden olan insan sermayesinin ne kadar verimli kullandıklarına bağlıdır (Sumedrea, 2013).

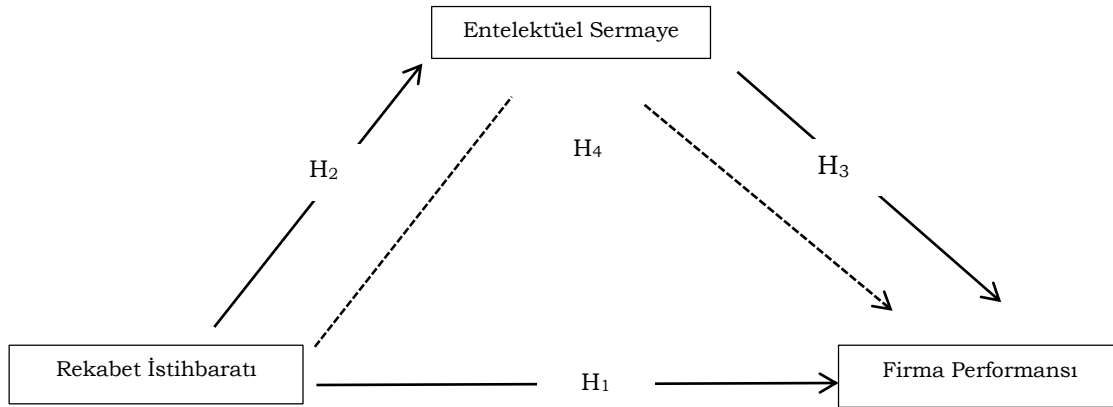
Bilgi teknolojilerindeki gelişmeler ve toplumun bilgi toplumuna dönüşmesi, örgütlerin varlıklarını sürdürebilmesi için bilginin ekonomik olarak değerli hale gelmesi, yenilik konusunun örgütün rekabet edebilmesi için en önemli konulardan olması nedenleriyle entelektüel sermayenin güç geçtikçe daha da önemli hale geldiğini göstermektedir (Guthrie, 2001). Dolayısıyla rekabet istihbaratı güçlü olan, bilgiye yatırım yapan örgütlerin rekabet avantajı elde edecekleri ve performans olarak da daha iyi sonuçlar alabileceği düşünülmektedir.

2.4. Rekabet İstihbaratı, Firma Performansı ve Entelektüel Sermaye İlişkisi

Entelektüel sermaye, bir örgütün en kritik rekabet kaynağından birisidir (Yörük ve Erdem, 2008). Bu kadar kritik önemde olmasının sebebi, örgütün sahip olduğu fiziksel kaynakların zamanla eskiyerek değerini kaybederken, bilgi ve teknolojiye yapılan yatırımın örgüte uzun dönemde rekabet avantajı sağlayacak olmasıdır (Ullrich, 1998). Rekabet avantajı sağlamak için gerekli olan faktörler ikiye ayrılabilir. Kapasite kullanımı, kaynakların verimli kullanımı ve bilginin kullanımı kapsamında değerlendirilen içsel faktörler ile sektöre yeni girişlerin tehdidi, ikame ürünlerin artması ve var olan rekabet ortamı gibi faktörlerin bulunduğu dışsal faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır (Peteraf, 1993). Entelektüel sermaye de bilgi kaynağını içine alan rekabet avantajı sağlayan en önemli stratejik kaynaklardan biridir (Barney, 1991). En önemli bileşenlerinden birisinin de bilgi olması, entelektüel sermaye ile rekabet istihbaratının ne kadar birbirleriyle ilgili olduğunu göstermektedir. Rekabet istihbaratı iyi olan örgütlerin elde ettikleri bilgiler entelektüel sermayelerini güçlendirecek aynı zamanda rekabet istihbaratı sayesinde rekabet avantajı sağlayacaklardır. Kuşkusuz bu yeteneklere sahip örgütlerin de örgütsel performanslarının güçlü olması beklenen bir sonuçtur.

Geleneksel anlayışa göre örgütlerin performansları mali tabloları dikkate alınarak ölçülmekteyken bu ölçümler örgütün gelecek performansına dair bir kesinlik vermemekte, örgütün performansına olumlu etki edecek ve rekabet avantajı sağlayacak entelektüel sermayesine önem vermesini gerekli kılmaktadır. Entelektüel sermayenin bileşenlerinden olan yapısal sermayenin olası bir mali krizlerden olumsuz etkilenirken, insan sermayesinin örgütün krizden çıkmasını sağlayacak bir unsur olduğu araştırmalarda ortaya konulmuştur (Sumedrea, 2013). Literatürden hareketle aşağıdaki araştırma modeli ve hipotezler oluşturulmuştur:

Şekil 1: Araştırma Modeli

Üniversitelerde stratejik planlama ve uygulama süreçlerinin iyileştirilmesinde rekabetçi istihbarat araçlarının kullanımını ele almıştır. Çalışma, rekabetçi istihbarat uygulamalarının, üniversitelerin stratejik planlama süreçlerini daha etkili hale getirdiğini ve kurumların performansını artırmada önemli bir rol oynadığını ortaya koymuştur (Hughes ve White, 2005). Başka bir çalışmada Türkiye'deki KOBİ'lerin rekabetçi istihbarat ve bilgi teknolojisi benimseme düzeylerini incelemiş ve bu faktörlerin işletme performansı üzerindeki etkilerini değerlendirmiştir. Sonuçlar, rekabetçi istihbarat uygulamalarının ve bilgi teknolojisi entegrasyonunun KOBİ'lerin performansını olumlu yönde etkilediğini göstermiştir (Wright, Bisson ve Duffy, 2012). Literatürdeki araştırmalardan yararlanılarak aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur.

H1: Rekabet istihbaratının firma performansı üzerinde pozitif yönlü ve anlamlı etkisi vardır.

Bali ve diğerleri (2018) tarafından yapılan çalışmada entelektüel sermayenin bileşenleri arasında rekabetçi sermayeyi de ele alarak, işletmelerin rakiplerinin davranışları, stratejileri ve pazarlama faaliyetleriyle ilgili bilgi toplama süreçlerinin önemini vurgulamaktadır. Rekabetçi istihbarat uygulamalarının, işletmelerin rekabetçi sermayelerini ve dolayısıyla entelektüel

sermayelerini güçlendirmede kritik bir rol oynadığı belirtilmektedir. Yıldız (2021) yaptığı araştırmada denizcilik sektöründe entelektüel sermayenin önemini vurgulamakta ve entelektüel sermayenin, işletmelerin yenilik yeteneğini ve rekabet gücünü artırmada kritik bir faktör olduğunu belirtmektedir. Rekabetçi istihbarat uygulamaları, işletmelerin entelektüel sermayelerini güçlendirerek, değişen piyasa koşullarına hızla uyum sağlamalarına ve rekabetçi kalabilmelerine katkı sağlamaktadır. Literatürdeki araştırmalardan yararlanılarak aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur.

H2: Rekabet istihbaratının entelektüel sermaye üzerinde pozitif yönlü ve anlamlı etkisi vardır.

Akdeniz Bölgesi'ndeki otel işletmelerinde entelektüel sermaye bileşenlerinin örgüt performansı üzerindeki etkilerinin incelendiği araştırmada müşteri sermayesinin örgüt performansı ile istatistiksel olarak yüksek düzeyde ilişkili olduğunu göstermektedir (Çelik ve Karamustafa, 2014). Türkiye'deki büyük ölçekli işletmelerde entelektüel sermaye unsurlarının işletme performansı üzerindeki etkilerinin analiz edildiği çalışmada insan sermayesinin finansal performansı, müşteri paydaş performansını, işletme içi süreç performansını ve örgütsel kapasite performansını olumlu etkilediğini göstermektedir (Yıldız ve Kara, 2017). Literatürdeki araştırmalardan yararlanılarak aşağıdaki hipotez oluşturulmuştur.

H3: Entelektüel sermayenin firma performansı üzerinde pozitif yönlü ve anlamlı etkisi vardır.

H4: Rekabet istihbaratının firma performansı üzerindeki etkisinde entelektüel sermayenin aracılık rolü vardır.

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Kırşehir ilinde faaliyet gösteren KOBİ'ler örnekleme ise bu işletmelerdeki 403 çalışan oluşturmaktadır. Kırşehir ilinde son piyasa araştırmaları (2022) raporuna göre KOBİ'lerde 22775 çalışan yer almaktadır (Türkiye İş Kurumu, 2023). Araştırma tek bir özel sektör işletmesi yerine bütün KOBİ işletmeleri ele alınmış olup bunun amacı genellenebilirliğin sağlanabilmesidir. Evrenden seçilecek örneklem hesabına göre en az 384 kişiye ulaşılması, evreni temsil etme gücüne sahip olmaktadır (Coşkun vd., 2019). Kolayda örnekleme yöntemiyle 409 kişiyle çevrimiçi anket uygulaması yapılmıştır. Araştırmaya katılanlara ait sosyo-demografik bilgiler Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Sosyo-Demografik Bilgiler

		n	%
Cinsiyet	Kadın	289	70.7
	Erkek	120	29.3
Yaş	20-24 Yaş Arası	149	36.4
	25-29 Yaş Arası	106	25.9
	30-34 Yaş Arası	85	20.8
	35-39 Yaş Arası	47	11.5
	40 Yaş ve Üzeri	22	5.4
Medeni Durum	Evli	203	49.6
	Bekâr	206	50.4
Öğrenim Durumu	Lise	69	16.9
	Ön Lisans	132	32.3
	Lisans	163	39.9
	Yüksek Lisans	37	9.0
	Doktora	8	2.0
Kurumda Çalışma Süresi	0-1 Yıla Kadar	94	23.0
	1-5 Yıl	132	32.3
	6-10 Yıl	129	31.5
	11-15 Yıl	36	8.8
	16-20 Yıl	11	2.7
	21 Yıl ve Üzeri	7	1.7
Toplam		409	100

Katılımcıların demografik bilgileri incelendiğinde 289 (%70.7) kadın, 120 (%29.3) erkek katılımcının araştırmaya katılım gösterdiği görülmüştür. 203 (%49.6) kişi evli iken, 206 (%50.4) bekârdır. Yaşları çoğunluk olarak (%60) 20-29 yaş aralığında iken %40'ının 30 yaş üzerinde olduğu görülmüştür. Eğitim durumları ön lisans (%32.3) ve lisans (%39.9) düzeyinde ağırlık gösterirken %16.9'u lise ve %11'inin lisansüstü eğitime sahip olduğu görülmüştür.

3.2. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada katılımcıların sosyo-demografik bilgilerini içeren form, Rekabet İstihbaratı Ölçeği, Firma Performansı Ölçeği ve Entelektüel Sermaye Ölçeği veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Araştırma verileri Şubat 2023 ile Mayıs 2023 arasında toplanmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasından önce Yozgat Bozok Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'ndan 30.06.2021 tarih ve 23/5 karar numarasıyla Etik Kurul izni alınmıştır.

Rekabet İstihbaratı Ölçeği Muller ve arkadaşları (2002) tarafından geliştirilmiş olup Türkçeye uyarlaması Gündüz (2017) tarafından yapılmıştır. İlgili ölçek 20 ifadeden ve 2 alt boyuttan oluşmakta olup 5'li likert yapıya sahiptir. Firma Performansı Ölçeği Bontis (1998) tarafından geliştirilmiş olup ilgili ölçekte finansal performansı ölçen beş ifade, operasyonel performansı ölçen beş ifade bulunmaktadır. Bu araştırmada operasyonel performansı ölçen ifadeler kullanılmıştır. Bunun amacı ise katılımcıların operasyonel performansı, finansal performansa göre daha iyi algılama düşüncesidir. Entelektüel Sermaye Ölçeği Subramaniam ve Youndt (2005) tarafından geliştirilmiş olup Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Özdemir ve Taşçı (2017) tarafından yapılmıştır. 14 ifadeden ve üç alt boyuttan oluşan ölçekte yapısal sermaye, sosyal sermaye ve insan sermayesi boyutları bulunmaktadır. Araştırmadaki tüm ölçekler Kesinlikle Katılmıyorum/Kesinlikle Katılıyorum şeklinde 1'den 5'e puan değerleri almaktadır.

3.3. Veri Analiz Yöntemleri

Araştırmada aracılık testi uygulanmış olup Preacher ve Hayes (2004, 2008) tarafından literatürde ifade edilen ve sıklıkla kullanılan Bootstrap testinin kullanılması uygun görülmüştür. Bunun yanı sıra Hair vd. (2014) bu testin yapılmasının araştırmacılara yorumlama açısından daha fazla kolaylık sunduğunu ifade etmektedir. Aracılık testi olarak yapılan bootstrap testinde önemli görülen nokta aracı değişkenin modele dâhil edilmeden oluşturulmasıdır. Araştırmada kullanılan ölçüm araçlarının testi Smart-PLS programıyla analiz edilmiştir.

4. Bulgular

Araştırma verilerinden elde edilen geçerlik değerleri Tablo 2'de yer almaktadır (Hair vd., 2017). Tablo 2'de görüldüğü üzere araştırma kapsamındaki ölçme araçlarından herhangi bir ifade kapsam dışında bırakılmamıştır. Ölçme araçlarından elde edilen faktör yük değerleri, birleşik güvenilirlik (CR), açıklanan ortalama varyans (AVE), Cronbach's Alpha katsayısı değerleri ve kısmi en küçük kareler yönteminde kullanılan rho_A değeri kabul edilebilir sınırlardadır. Bunun yanı sıra değişkenler arasındaki doğrusallık problemini ölçmeye yarayan VIF değerleri incelendiğinde ise 3'ün altında olduğu görülmüş olup değerlerin 5'in altında olması doğrusallık problemini ortadan kaldırmaktadır (Hair vd., 2017). Bu değerler birleşim geçerliğini ortaya koyarken ayrışım geçerliği ise Fornell-Larcker ve Heterotrait-Monotrait (HTMT) kriterleri aracılığıyla ölçülmektedir (Yıldız, 2021; Henseler vd., 2015). Tablo 3'te ayrışım geçerliği değerleri yer almaktadır.

Tablo 2: Ölçeklere İlişkin Geçerlik Değerleri ve Tanımlayıcı Bulgular

Değişken	Faktör Yük Değerleri	VIF	Cronbach's Alpha	CR	AVE	rho_A
R1	0.701	2.087	0.950	0.955	0.514	0.951
R2	0.790	2.618				
R3	0.715	2.166				
R4	0.713	2.177				
R5	0.702	2.173				
R6	0.676	1.981				
R7	0.679	1.983				
R8	0.746	2.473				
R9	0.703	2.096				
R10	0.706	2.044				
R11	0.745	2.203				
R12	0.716	2.177				
R13	0.736	2.242				
R14	0.752	2.370				
R15	0.674	1.814				
R16	0.703	2.104				
R17	0.717	2.270				
R18	0.751	2.309				
R19	0.737	2.275				
R20	0.666	1.946				
F1	0.809	1.847	0.811	0.869	0.573	0.823
F2	0.811	2.007				
F3	0.793	1.798				
F4	0.630	1.311				
F5	0.725	1.488				
ES1	0.704	1.883	0.926	0.936	0.510	0.927
ES2	0.712	1.868				
ES3	0.732	2.047				
ES4	0.749	2.164				
ES5	0.766	2.279				
ES6	0.703	1.876				
ES7	0.695	1.821				
ES8	0.750	2.183				
ES9	0.735	2.141				
ES10	0.682	1.692				
ES11	0.690	1.787				
ES12	0.714	1.972				
ES13	0.716	2.109				
ES14	0.643	1.708				

Not: R=Rekabet İstihbaratı; F=Firma Performansı; ES=Entelektüel Sermaye

Tablo 3. Fornell-Larcker ve Heterotrait-Monotrait Ratio Kriteri Değerleri

Fornell-Larcker Kriteri				HTMT			
	1	2	3		1	2	3
ES	0.714			ES			
F	0.765	0.757		F	0.876		
R	0.829	0.760	0.717	R	0.882	0.858	

Not: R=Rekabet İstihbaratı; F=Firma Performansı; ES=Entelektüel Sermaye

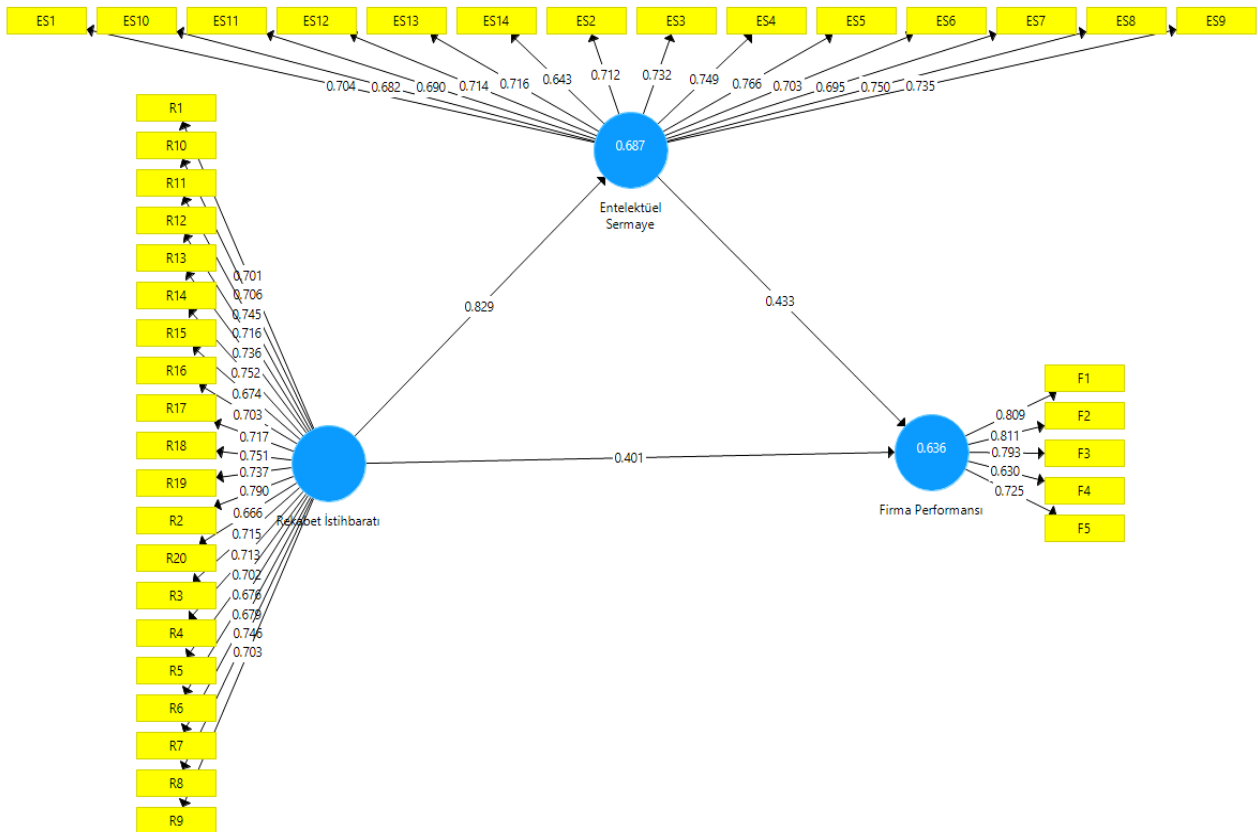
Tablo 3'te Fornell-Larcker kriterine göre ayrışım geçerliği sağlanmış olup Heterotrait-Monotrait Ratio (HTMT) kriterine göre elde edilen katsayıların 0.90'ın altında olması ayrışım geçerliğini sağlanması için yeterlidir. Geçerlik değerleri sağlandığı için yapısal eşitlik modeli kurulmuştur. Tablo 4'te modelin uyum iyiliği değerleri yer almaktadır.

Tablo 4: Uyum İyiliği Değerleri

	Saturated Model	Estimated Model
SRMR	0.049	0.049
d_ULS	1.851	1.851
d_G	0.863	0.863
Chi-Square	1.849	1.849
NFI	0.818	0.818

Tablo 4 incelendiğinde modelden elde edilen uyum iyiliği değerlerinin (SRMR<0.080; Chi-Square<5; NFI>0.80) kabul edilebilir sınırlarda olduğu görülmektedir (Byrne, 2016; Yıldız, 2021). Şekil 2'de ise araştırma modelinden elde edilen toplam ve dolaylı etkiler gösterilmektedir.

Şekil 2: Toplam ve Dolaylı Etkiler (Path Diyagramı)

Tablo 5'te ise rekabet istihbaratının firma performansını üzerindeki etkisinde entelektüel sermayenin rolüne ilişkin Smart-PLS programından elde edilen toplam, doğrudan ve dolaylı etki katsayıları yer almaktadır.

Tablo 5: Hipotez Testi Sonuçları

Değişken Yolları	β	Std. Sapma	t değerleri	p
R→F (Toplam Etki)	0.760	0.024	31.697	0.000
R→F (Direk Etki)	0.401	0.078	5.130	0.000
R→ES	0.829	0.020	40.859	0.000
ES→F	0.433	0.075	5.813	0.000
R→ES→F (Dolaylı Etki)	0.359	0.061	5.848	0.000
R ² (ES=0.687; F=0.636)				
Q ² (ES=0.346; F=0.357)				
f ² (2.197; 0.138; 0.161)				

Not: R=Rekabet İstihbaratı; F=Firma Performansı; ES=Entelektüel Sermaye

Tablo 5'te görüldüğü üzere rekabet istihbaratının firma performansı üzerindeki etkisi 0.760 ($p < 0.01$) iken entelektüel sermayenin eklenmesiyle birlikte bu etki 0.401'e düşmüştür. Bunun yanı sıra rekabet istihbaratı entelektüel sermayeyi pozitif yönde etkilemekte ve entelektüel sermaye firma performansını pozitif yönde etkilemektedir. Aracılık modellerinde anlamlılık olup olmadığı VAF testi ile tespit edilmektedir (Hair vd., 2017). VAF değeri %20 ile %80 arasında değerler almaktadır (%0-%20 aracılık yok; %20-%80 kısmi aracılık; %80-%100 tam aracılık). VAF dolaylı etkinin toplam etki artı dolaylı etkiye bölünmesiyle bulunmakta olup formüle göre hesaplandığında VAF değeri %47 olarak tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında oluşturulan "H1: Rekabet istihbaratının firma performansı üzerinde pozitif yönlü ve anlamlı etkisi vardır./H2: Rekabet istihbaratının entelektüel sermaye üzerinde pozitif yönlü ve anlamlı etkisi vardır./H3: Entelektüel sermayenin firma performansı üzerinde pozitif yönlü ve anlamlı etkisi vardır./H4: Rekabet istihbaratının firma performansı üzerindeki etkisinde entelektüel sermayenin aracılık rolü vardır." kabul edilmiştir. Bunun yanı sıra Tablo 5'te model kapsamında elde edilen R², Q² ve f² değerleri sunulmuştur. R² değerinin disiplinler arası bir yaklaşımlar değerlendirildiği ifade edilmekte (Yıldız, 2021), Q² değerinin ise sıfırın üzerinde olması gerektiği bildirilmektedir (Sarstedt vd., 2014). f² katsayısının ise yine sıfırın üzerinde bir değerde olması (0.02 ve altı=düşük; 0.15 ve 0.35 arası orta; 0.35=yüksek) gerekmektedir (Cohen, 1998). Tablo 5'te verilen tahmin gücü değerlerinin literatürle uyumlu olduğu görülmektedir.

5. Tartışma ve Sonuç

Bu araştırma, rekabet istihbaratının firma performansı üzerindeki etkisinde entelektüel sermayenin aracılık rolünü incelemiştir. Elde edilen bulgular, rekabet istihbaratının firma performansı üzerinde doğrudan ve dolaylı etkileri olduğunu göstermektedir. Rekabet istihbaratı, işletmelerin stratejik karar alma süreçlerini destekleyen ve rekabet avantajı elde etmelerine yardımcı olan kritik bir unsur olarak değerlendirilmiştir. Literatürde rekabet istihbaratının bilgi yönetimi ve stratejik yönlendirme üzerindeki etkisini ortaya koyan çalışmalar (Weiss, 2002; Köseoğlu ve Akdeve, 2013) ile paralel olarak, bu araştırma da rekabet istihbaratının işletmelerin karar alma süreçlerinde kritik bir rol oynadığını istatistiksel olarak doğrulamaktadır.

Araştırma sonuçları, rekabet istihbaratının entelektüel sermaye üzerindeki etkisini de ortaya koymaktadır. Özellikle insan sermayesi, yapısal sermaye ve müşteri sermayesi gibi bileşenlerin rekabet istihbaratı ile güçlendiği gözlemlenmiştir. Bu bulgu, entelektüel sermayeyi rekabet avantajı sağlamada temel bir unsur olarak ele alan çalışmaları desteklemektedir (Stewart, 1997; Bontis vd., 2000). Entelektüel sermaye, örgütlerin sürdürülebilir rekabet avantajı sağlamaları için kritik bir bileşen olup, çalışanların bilgi ve yetkinlikleri ile örgüt yapısının sağlamlığı işletmenin uzun vadeli başarısını belirleyen unsurlar arasındadır (Sumedrea, 2013).

Rekabet istihbaratı ile firma performansı arasındaki ilişkinin incelenmesi sonucunda, entelektüel sermayenin kısmi aracılık rolü oynadığı tespit edilmiştir. Bu sonuç, örgütlerin bilgi yönetimi ve stratejik karar alma süreçlerinde entelektüel sermayeyi nasıl etkin bir şekilde kullanmaları gerektiğini göstermektedir. Araştırma modeli kapsamında elde edilen VAF değeri %47 olup, entelektüel sermayenin bu süreçte kısmi aracılık rolü üstlendiğini doğrulamaktadır. Bu bulgu, literatürde rekabet istihbaratı, entelektüel sermaye ve örgütsel performans arasındaki ilişkileri ele alan çalışmalarla uyumludur (Edvinsson ve Sullivan, 1996; Chen, 2008).

Bu araştırma, rekabet istihbaratının firma performansı üzerindeki etkisini ve bu süreçte entelektüel sermayenin aracılık rolünü değerlendirmiştir. Bulgular, rekabet istihbaratının işletmelerin performansını artırmada kritik bir unsur olduğunu ve entelektüel sermayenin bu ilişkiyi güçlendirdiğini göstermektedir. Özellikle bilgi temelli rekabet stratejileri benimseyen firmalar için entelektüel sermayenin etkin yönetimi, rekabet avantajı sağlamada belirleyici bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, örgütlerin yalnızca rekabet istihbaratına odaklanmak yerine, aynı zamanda entelektüel sermaye yatırımlarını da güçlendirmeleri gerekmektedir. İnsan sermayesinin geliştirilmesi, örgütsel yapının bilgiye dayalı süreçleri destekleyecek şekilde güçlendirilmesi ve müşteri sermayesinin sürdürülebilir ilişkiler üzerine inşa edilmesi, uzun vadeli firma performansını olumlu yönde etkileyeceği öngörülmektedir.

Araştırmanın bulgularına dayanarak hem teorik hem de pratik düzeyde bazı öneriler sunulmaktadır:

- Rekabet istihbaratı, entelektüel sermaye ve firma performansı arasındaki ilişkiyi daha derinlemesine inceleyen ileri araştırmalar yapılmalıdır.
- Gelecekteki çalışmalar, sektör bazında farklılıkları değerlendirerek, rekabet istihbaratının etkisinin sektörler arası değişkenliğini araştırmalıdır.
- Entelektüel sermayenin bileşenlerinin (insan sermayesi, yapısal sermaye ve müşteri sermayesi) firma performansına etkisini ayrıntılı inceleyen modeller geliştirilmelidir.
- Örgütler, rekabet istihbaratı süreçlerini daha etkin hale getirmek için bilgi yönetimi sistemlerini güçlendirmeli ve çalışanlarını bu konuda eğitmelidir.
- Entelektüel sermaye yatırımları artırılarak, çalışanların bilgi ve yeteneklerini geliştirmeye yönelik stratejiler benimsenmelidir.
- Rekabet istihbaratı ile firma performansı arasındaki ilişkinin daha iyi yönetilebilmesi için örgüt içi iletişim ve bilgi paylaşımı mekanizmaları etkinleştirilmelidir.

Sonuç olarak, rekabet istihbaratı ve entelektüel sermayenin etkin yönetimi, örgütlerin sürdürülebilir rekabet avantajı elde etmelerinde kritik bir rol oynamaktadır. İşletmelerin bu süreçleri sistematik ve stratejik bir yaklaşımla yönetmeleri, rekabet üstünlüğü sağlamalarına katkıda bulunacaktır.

Destek ve Teşekkür Beyanı: Bu araştırmanın hazırlanmasında herhangi bir dış destek alınmamıştır.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Bu çalışmanın hazırlanmasında katkı sunan yazarların katkı oranı eşittir.

Çatışma Beyanı: Araştırmanın yazarları olarak herhangi bir çıkar çatışma beyanımız bulunmamaktadır.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı: Bu araştırmanın her aşamasında "Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi"nde belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin "Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler" başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir. Bu çalışmanın yazım sürecinde etik kurallarına uygun alıntı yapılmış ve kaynakça oluşturulmuştur. Çalışma intihal denetimine tabi tutulmuştur.

Etik İzni: Yozgat Bozok Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Etik Kurulu'ndan 30.06.2021 tarih ve 23/5 karar numarasıyla Etik Kurul izni alınmıştır.

Kaynakça

- Alavi, M., & Leidner, D. E. (2001). Review: Knowledge management and knowledge management systems: Conceptual foundations and research issues. *MIS Quarterly*, 25(1), 107-136.
- Alserhan, H. F. (2017). The role of intellectual capital in achieving a competitive advantage: A field study on Jordanian private universities in the northern region. *International Journal of Academic Research in Economics and Management Sciences*, 6(2), 33-42.
- Astuti, P. D., Chariri, A. ve Rohman, A. (2019). Association between intellectual capital and competitive advantage: A case study on the hotel industry in Bali province, Indonesia. *Humanities & Social Sciences Reviews*, 7(4), 440-449.
- Avcı, U., Madanoğlu, M. ve Okumuş, F. (2011). Strategic orientation and performance of tourism firms: Evidence from a developing country. *Tourism Management*, 32, 147-157.
- Bali, S., ve Akkaya B. (2018). Entelektüel sermaye ve ölçümüne yönelik bazı yaklaşımlar. *Journal of International Social Research*, 11(55), 1145-1161.
- Barney, J. B. (1991). Firm resources and sustained competitive advantage. *Journal of Management*, 17(1), 99-120.
- Barney, J. B. (2001). Is the resource-based "view" a useful perspective for strategic management research? Yes. *Academy of Management Review*, 26(1), 41-56.
- Barney, J. B. (2002). *Gaining and sustaining competitive advantage* (2. bs.). New Jersey: Prentice Hall.
- Bontis, N. (1998). Intellectual capital: An exploratory study that develops measures and models. *Management Decision*, 36(2), 63-76.
- Bontis, N., Keow, W. C. C. ve Richardson, S. (2000). Intellectual capital and business performance in Malaysian industries. *Journal of Intellectual Capital*, 1(1), 85-100.
- Byrne, B. M. (2016). *Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications, and programming* (3. bs.). Routledge.
- Chen, J., Zhu, Z., & Xie, H. Y. (2004). Measuring intellectual capital: A new model and empirical study. *Journal of Intellectual Capital*, 5(1), 195-212.
- Chen, Y. S. (2008). The positive effect of green intellectual capital on competitive advantages of firms. *Journal of Business Ethics*, 77, 271-286.
- Cohen, J. (1998). *Statistical power analysis for the behavioural sciences* (2. bs.). Lawrence Erlbaum Associates.
- Conner, K. R., & Prahalad, C. K. (1996). A resource-based theory of the firm: Knowledge versus opportunism. *Organization Science*, 7(5), 477-501.
- Coşkun, A. (2006). Bankaların stratejik performans yönetiminde performans karnesi kullanımı. *Bankacılar Dergisi*, 56(17), 28-39.
- Coşkun, R., Altunışık, R. ve Yıldırım, E. (2019). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Çelik, M., & Karamustafa, K. (2014). Entelektüel Sermaye ve Örgüt Performansı İlişkisi: Akdeniz Bölgesindeki Otel İşletmelerinde Bir Araştırma. *Neuşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 1-25.
- Daft, R. (1983). Chief executive scanning, environmental characteristics, and company performance: An empirical study. *Strategic Management Journal*, 9, 135-142.

- Dess, G. G. ve Robinson, R. B. Jr. (1984). Measuring organizational performance in the absence of objective measures: The case of the privately-held firm and conglomerate business unit. *Strategic Management Journal*, 5(3), 265-273.
- Do Rosã, M. ve Vaz, J. L. (2006). Intellectual capital and value creation: Evidence from the Portuguese banking industry. *Electronic Journal of Knowledge Management*, 4(1), 11-20.
- Edvinsson, L. ve Malone, M. S. (1997). *Intellectual Capital: Realizing Your Company's True Value by Finding Its Hidden Brainpower*. New York: Harper Business.
- Edvinsson, L. ve Sullivan, P. (1996). Developing a model for managing intellectual capital. *European Management Journal*, 14(4), 356-364.
- Elitok, U. (2019). *Entellektüel sermayenin kurumsal itibar üzerine etkisi ve bankacılık sektöründe bir araştırma*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Fleisher, C. S., & Bensoussan, B. E. (2007). *Business and Competitive Analysis: Effective Application of New and Classic Methods*. FT Press.
- Ghosh, D. ve Wu, A. (2007). Intellectual capital and capital markets: Additional evidence. *Journal of Intellectual Capital*, 8(2), 216-235.
- Gilad, B. (2011). *Business war games: How large, small, and new companies can vastly improve their strategies and outmaneuver the competition*. Career Press.
- Grant, R. M. (1996). Toward a knowledge-based theory of the firm. *Strategic Management Journal*, 17(S2), 109-122.
- Grant, R. M. (2002). *Contemporary strategy analysis: Concepts, techniques, applications*. Blackwell Publishers.
- Guthrie, J. (2001). The management, measurement and the reporting of intellectual capital. *Journal of Intellectual Capital*, 2(1), 27-41.
- Gündüz, M. A. (2017). *Rekabet istihbaratının uluslararası pazar seçimindeki rolü* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hair, J. F., Hult, G. T. M., Ringle, C. M. ve Sarstedt, M. (2014). *A primer on partial least squares structural equation modeling* (1. bs.). Thousand Oaks: Sage.
- Hair, J. F., Matthews, L. M., Matthews, R. L. & Sarstedt, M. (2017). PLS-SEM or CB-SEM: Updated guidelines on which method to use. *International Journal of Multivariate Data Analysis*, 1(2), 107-123.
- Hall, C. & Bensoussan, B. (2007). *Staying ahead of the competition: How firms really manage their CI and knowledge, evidence from a decade of rapid change*. World Scientific Publishing.
- Henseler, J., Ringle, C. M. & Sarstedt, M. (2015). A new criterion for assessing discriminant validity in variance-based structural equation modeling. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 43(1), 115-135.
- Hoque, Z. (2005). Linking environmental uncertainty to non-financial performance measures and performance: A research note. *The British Accounting Review*, 37(4), 471-481.
- Hughes, S., & White, R. (2005). Improving strategic planning and implementation in universities through competitive intelligence tools: A means to gaining relevance. *Journal of Education for Business*, 80(6), 339-344.
- Jaworski, B. J., & Wee, C. A. (1993). *Competitive intelligence and bottom line: An executive's guide*. Dow Jones-Irwin.

- Kahaner, L. (1996). *Competitive Intelligence: How to Gather, Analyze, and Use Information to Move Your Business to the Top*. Simon & Schuster.
- Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1996). *The balanced scorecard: Translating strategy into action*. Harvard Business Press.
- Kogut, B., & Zander, U. (1992). Knowledge of the firm, combinative capabilities, and the replication of technology. *Organization Science*, 3(3), 383-397.
- Köseoğlu, M. A. & Akdeve, E. (2013). *Rekabet istihbaratı (Competitive intelligence)*. Nobel Akademik Yayıncılık.
- López-Nicolás, C., & Meroño-Cerdán, A. L. (2011). Strategic knowledge management, innovation, and performance. *International Journal of Information Management*, 31(6), 502-509.
- Macinati, M. S. (2008). The relationship between quality management systems and organizational performance in the Italian National Health Service. *Health Policy*, 85(2), 228-241.
- Marr, B. (2007). Measuring and managing intangible value drivers. *Business Strategy Series*, 8(3), 172-178.
- Miller, D. (1987). Strategy making and structure: Analysis and implications for performance. *Academy of Management Journal*, 30(1), 7-32.
- Neely, A., Gregory, M., & Platts, K. (2002). Performance measurement system design: A literature review and research agenda. *International Journal of Operations & Production Management*, 25(12), 1228-1263.
- Ngugi, J. K., Gakure, R. W. & Mugo, H. (2012). Competitive intelligence practices and their effect on profitability of firms in the Kenyan banking industry. *International Journal of Business and Social Research*, 2(3), 11-18.
- Nonaka, I., & Takeuchi, H. (1995). *The Knowledge-Creating Company: How Japanese Companies Create the Dynamics of Innovation*. Oxford University Press.
- Özdemir, B. & Taşcı, D. (2019). Entelektüel sermaye ölçeğinin geçerlik ve güvenirliğinin testi: Türkiye'nin ilk 1000 sanayi kuruluşu'nda ampirik bir araştırma. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 8(61), 363-372.
- Öztek, M. Y. (2005). Performans ölçümünde esas alınan ölçütler. *Öneri Dergisi*, 6(23), 19-22.
- Peteraf, M. A. (1993). The cornerstones of competitive advantage: A resource-based view. *Strategic Management Journal*, 14(3), 179-191.
- Porter, M. E. (1980). *Competitive strategy: Techniques for analyzing industries and competitors*. Free Press.
- Preacher, K. J. & Hayes, A. F. (2004). SPSS and SAS procedures for estimating indirect effects in simple mediation models. *Behavior Research Methods, Instruments, and Computers*, 36, 717-731.
- Preacher, K. J. & Hayes, A. F. (2008). Asymptotic and resampling strategies for assessing and comparing indirect effects in multiple mediator models. *Behavior Research Methods*, 40, 879-891.
- Prescott, J. E., & Gibbons, P. T. (1993). Global competitive intelligence: An overview. *Competitiveness Review*, 3(4), 1-13.

- Rauch, D. & Santi, P. (2001). Competitive intelligence adds value: Five intelligence attitudes. *European Management Journal*, 19(5), 552-559.
- Richard, P. J., Devinney, T. M., Yip, G. S., & Johnson, G. (2009). Measuring organizational performance: Towards methodological best practice. *Journal of Management*, 35(3), 718-804.
- Roos, G. & Roos, J. (1997). Measuring your company's intellectual performance. *Long Range Planning*, 30(3), 413-426.
- Roos, J., Edvinsson, L. & Dragonetti, N. C. (1997). *Intellectual capital: Navigating the new business landscape*. Springer.
- Sarstedt, M., Ringle, C. M., Henseler, J. & Hair, J. F. (2014). On the emancipation of PLS-SEM: A commentary on Rigdon (2012). *Long Range Planning*, 47(3), 154-160.
- Spender, J. C. (1996). Making knowledge the basis of a dynamic theory of the firm. *Strategic Management Journal*, 17(S2), 45-62.
- Stewart, T. A. & Kirsch, S. L. (1991). Brainpower: Intellectual capital is becoming corporate America's most valuable asset and can be its sharpest competitive weapon, the challenge is to find what you have and use it. *FORTUNE Magazine*. Access address: https://money.cnn.com/magazines/fortune/fortune_archive/1991/06/03/75096/
- Stewart, T. A. (1997). *Entelektüel sermaye: Örgütlerin yeni zenginliği* (N. Elhüseyni, Çev.). Mess Yayıncılık.
- Subramaniam, M. & Youndt, M. A. (2005). The influence of intellectual capital on the types of innovative capabilities. *Academy of Management Journal*, 48(3), 450-463.
- Sullivan, P. H. (1998). *Profiting from intellectual capital: Extracting value from innovation*. John Wiley & Sons.
- Sumedrea, S. (2013). Intellectual capital and firm performance: A dynamic relationship in crisis time. *Procedia Economics and Finance*, 6, 137-144.
- Sveiby, K. E. (2001). A knowledge-based theory of the firm to guide in strategy formulation. *Journal of Intellectual Capital*, 2(4), 344-358.
- Teece, D. J., Pisano, G., & Shuen, A. (1997). Dynamic capabilities and strategic management. *Strategic Management Journal*, 18(7), 509-533.
- Venkatraman, N., & Ramanujam, V. (1986). Measurement of business performance in strategy research: A comparison of approaches. *Academy of Management Review*, 11(4), 801-814.
- Weiss, A. (2002). A brief guide to competitive intelligence: How to gather and use information competitors. *Business Information Review*, 19(2), 39-47.
- Wright, S., Bisson, C., & Duffy, A. (2012). Competitive intelligence and information technology adoption of SMEs in Turkey: Diagnosing current performance and identifying barriers. *Journal of Intelligence Studies in Business*, 2(1), 5-29.
- Wright, S., Eid, E. R. & Fleisher, C. S. (2009). Empirical study of competitive intelligence practice: Evidence from UK retail banking. *Academy of Marketing Conference, Competitive Intelligence, Analysis & Strategy Track, Leeds, UK*.
- Wright, S., Pickton, D. W., & Callow, J. (2009). Competitive intelligence in UK firms: A typology. *Marketing Intelligence & Planning*, 27(6), 718-735.
- Yıldız, E. (2021). *SmartPLS ile yapısal eşitlik modellemesi: Reflektif ve formatif yapılar* (2. baskı). Seçkin Yayıncılık.

- Yıldız, T. (2021). *Denizcilik işletmelerine yönelik entelektüel sermaye değerlemesi üzerine bir model önerisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yılmaz, C., & Özgener, Ş. (2021). Competitive intelligence and competitiveness in accommodation businesses: the role of employee training effectiveness. *Current Issues in Tourism*, 25(18), 2905-2921.
- Youndt, M. A., Subramaniam, M., & Snell, S. A. (2004). Intellectual capital profiles: An examination of investments and returns. *Journal of Management Studies*, 41(2), 335-361.
- Yörük, N. & Erdem, N. S. (2008). Entelektüel sermaye ve unsurlarının, İMKB’de işlem gören otomotiv sektörü firmalarının finansal performansı üzerine etkisi. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 22(2), 397-413.
- Zack, M. H. (1999). Managing codified knowledge. *Sloan Management Review*, 40(4), 45-58.